

Universitat Autònoma
de Barcelona

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

Anàlisi de les trajectòries laborals de les persones joves de Catalunya

Aproximació a partir de l'Enquesta a la Joventut de Catalunya de 2017

Realitzat per:

Joana Elorduy Masip

Dirigit per:

Joan Miquel Verd Pericàs

Doble Grau en Estadística Aplicada i Sociologia

Reus, juny de 2020

Agraïments

Al meu tutor, Joan Miquel Verd, per l'ajuda i l'orientació, la confiança i la seva paciència per respondre totes les meves preguntes.

Al meu pare, Josep Maria, i la meva mare, Carme, que m'han ajudat a corregir i expressar millor el que volia dir.

A la meva germana Martina, per haver-me animat quan ho necessitava i al meu germà Lluís, per haver-ho fet a través d'una pantalla.

A la Sara, per haver-me donat suport en tot moment.

RESUM

El mercat laboral espanyol presenta una alta segmentació i una elevada taxa d'atur i de contractes temporals. La crisi econòmica de 2008 va tenir conseqüències negatives més destacables en els grups més vulnerables del mercat de treball: joves, dones, immigrants i persones amb nivell d'estudis baixos. L'objectiu d'aquest treball és caracteritzar, en la mesura que sigui possible, les trajectòries laborals dels adults joves de Catalunya. A partir de les dades de l'Enquesta a la Joventut de Catalunya de 2017 s'ha dut a terme una anàlisi de clústers per definir les tipologies de trajectòries laborals, i una anàlisi de regressió logística multinomial per tal de determinar aquelles característiques rellevants per cada trajectòria. Els resultats mostren que les variables amb més pes a l'hora de determinar les trajectòries laborals són el gènere i el lloc de naixement, seguides pel nivell d'estudis.

Paraules clau: trajectòries laborals, mercat de treball, adults joves, Catalunya

RESUMEN

El mercado laboral español presenta una alta segmentación y una elevada tasa de paro y de contratos temporales. La crisis económica de 2008 tuvo consecuencias negativas más destacables en los grupos más vulnerables del mercado de trabajo: jóvenes, mujeres, inmigrantes y personas con nivel de estudios bajos. El objetivo de este trabajo es caracterizar, en la medida de lo posible, las trayectorias laborales de los adultos jóvenes de Cataluña. A partir de los datos de la Encuesta a la Juventud de Cataluña de 2017 se ha llevado a cabo un análisis de clústers para definir las tipologías de trayectorias laborales, y un análisis de regresión logística multinomial para determinar aquellas características relevantes para cada trayectoria. Los resultados muestran que las variables con más peso a la hora de determinar las trayectorias laborales son el género y el lugar de nacimiento, seguidas por el nivel de estudios.

Palabras clave: trayectorias laborales, mercado laboral, adultos jóvenes, Cataluña

ABSTRACT

The Spanish labour market has a high segmentation and high rates of unemployment and temporary contracts. The economic crisis of 2008 had the most significant negative consequences for the most vulnerable groups in the labour market: young people, women, immigrants and people with low levels of education. The aim of this work is to characterise, as far as possible, the labour market trajectories of young adults in Catalonia. Based on the data from the 2017 Catalan Youth Survey, a cluster analysis was carried out to define the typologies of labour market trajectories, and a multinomial logistic regression analysis was performed in order to determine those characteristics relevant to each trajectory. The results show that the most important variables in determining career paths are gender and place of birth, followed by the level of education.

Keywords: labour market trajectories, labour market, young adults, Catalonia

Índex

Índex de taules	IV
Índex de figures	V
1 Introducció	1
2 Marc teòric	2
2.1 Caracterització dels mercats laborals espanyol i català	2
2.2 Caracterització de les trajectòries laborals precàries	4
2.3 Efectes de la crisi de la Covid-19 sobre les trajectòries laborals	5
3 Model d'anàlisi	8
4 Dades i metodologia	9
4.1 Dades	9
4.2 Metodologia	9
5 Resultats i discussió	12
5.1 Caracterització de les trajectòries	12
5.2 Anàlisi explicativa de les trajectòries	14
5.3 Comparació amb els resultats de l'EJC de 2017	16
6 Conclusions	18
Referències	20
A Taules	23
B Figures	28

Índex de taules

1	Resum de les característiques principals dels clústers	17
2	Resum de les característiques de les variables sociodemogràfiques per clústers i totals	23
3	Percentatge de cada situació en tota la trajectòria per clústers i totals (Activitat principal i simultània)	24
4	Percentatge de cada situació en tota la trajectòria per clústers i totals (Activitat principal)	25
5	Percentatge de cada situació professional en tota la trajectòria laboral per clústers i totals (Activitat principal)	26
6	Influència de les característiques sociodemogràfiques en les trajectòries. Model logístic multinomial. Coeficients i (errors estàndards)	27

Índex de figures

1	Taxa d'atur per grups d'edat a Catalunya entre el 2006 i el 1r trimestre de 2020	6
2	Model d'anàlisi proposat a partir del marc teòric	8
3	Dendrograma i representació dels clústers (mètode Ward)	28
4	Distribució de la mostra per clústers	29
5	Distribució de la variable gènere per clústers	29
6	Distribució de la variable del lloc de naixement per clústers	30
7	Distribució de la variable del nivell d'estudis finalitzats més elevat per clústers .	30
8	Distribució de la variable del nivell d'estudis finalitzats del progenitor amb el nivell més elevat per clústers	31
9	Distribució de la variable de la categoria professional del progenitor que la té més elevada per clústers	31
10	Distribució de la variable d'edat d'incorporació al mercat laboral per clústers . .	32

1 Introducció

L'absència d'estabilitat laboral en el conjunt de la població més jove és un fenomen que s'ha anat estenent i incorporant en la vida d'aquestes persones des de fa uns quants anys. L'estructura del mercat laboral espanyol és segmentada, hi ha una forta presència d'atur, de contractes temporals lligats a les estacions de vacances, com els del sector dels serveis i el turisme o els del sector de la construcció, i de llocs de feina que requereixen una baixa qualificació (Rocha, 2012).

Aquest Treball de Fi de Grau se centra en la població d'adults joves (d'entre 30 i 34 anys) de Catalunya. Aquesta part de la població, així com aquelles persones d'edats inferiors, ja es trobava en un context precari abans del començament de la crisi econòmica iniciada l'últim trimestre de l'any 2007, i anys més tard se segueix veient afectada per les seqüeles que ha deixat, com són l'atur, la precarietat, les jornades parcials involuntàries, la temporalitat i la inestabilitat contractual (Cárdenas del Rey, 2020). Per abordar de forma correcta l'ocupació dels joves i la segmentació laboral cal fer-ho des d'una perspectiva longitudinal. A Espanya hi ha poques dades longitudinals sobre les trajectòries laborals, i és per això que en limita una mica l'anàlisi però al mateix temps, s'ha trobat interessant abordar l'estudi des d'aquest tipus de perspectiva.

L'objectiu principal del treball és conèixer quines són les característiques associades a cada tipologia de trajectòria laboral. En relació amb aquest objectiu, també es volen identificar quines són les variables més influents per cada trajectòria. Un tercer objectiu, de caràcter metodològic, és comparar els resultats obtinguts en la present anàlisi amb els resultats obtinguts a l'informe de l'Enquesta a la Joventut de Catalunya de 2017. La metodologia seguida serà la mateixa que en l'informe mencionat, però sense utilitzar la variable de *l'edat d'incorporació al mercat laboral* com a variable activa, sinó només per caracteritzar les trajectòries. Això es farà per comprovar fins a quin punt la inclusió o no d'aquesta variable permet obtenir trajectòries més homogènies sociològicament.

El treball es divideix en cinc seccions. Primer es descriuen les principals característiques dels mercats laborals espanyol i català i es caracteritzen les trajectòries laborals precàries durant la crisi econòmica, amb especial èmfasi en els grups més vulnerables del mercat de treball: els joves, les dones, les persones immigrants i les persones que tenen un nivell d'estudis baixos. També es fa una referència a la Covid-19. A continuació, es descriuen les dades i la metodologia utilitzades. Després del model d'anàlisi, s'expliquen els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi de clústers i de l'anàlisi de regressió logística multinomial i, finalment, es presenten les conclusions.

2 Marc teòric

L'escenari econòmic està canviant de manera constant i té repercussions en tots els àmbits de la vida quotidiana, especialment en el mercat laboral. Les trajectòries laborals, que són les diferents posicions que ha ocupat una persona dins del mercat laboral, han estat caracteritzades per ser inestables, discontinües i precàries en molts països del continent europeu, i aquest comportament s'ha vist accentuat en el cas del territori espanyol (Verd & López-Andreu, 2012; 2016).

Els canvis que hi ha hagut en l'escenari econòmic, tant de crisi com de creixement, han tingut conseqüències a tots els nivells del mercat laboral en major o menor mesura, però especialment han tingut una repercussió més notable en les trajectòries d'aquelles persones que són més vulnerables dins del sistema (Serracant, 2018). Aquests grups de risc són la població jove, les persones immigrants, les dones i les persones que tenen una baixa qualificació (Verd & López-Andreu, 2016). El sociòleg i investigador de la Fundación 1° de Mayo, Fernando Rocha, afirmava que “la crisi no ha afectat de manera homogènia al conjunt de la població, existeixen diferències significatives associades a variables com el sexe, l'edat, el nivell de formació i la nacionalitat” (Rocha, 2012, p.73).

2.1 Caracterització dels mercats laborals espanyol i català

Una característica del mercat laboral espanyol és la seva segmentació interna (Rocha, 2012). Aquesta estructura es pot explicar millor a partir de la teoria de la segmentació laboral (TSL) o teoria de la segmentació dels mercats laborals (TSML), desenvolupada per Michael Joseph Piore, un economista nord-americà, als anys 70. En un principi afirmava que el mercat està dividit en dos grans segments, el mercat primari i el mercat secundari. Al primer segment hi pertanyen els llocs de treball que tenen salaris més alts, que permeten aconseguir una certa estabilitat i amb els quals existeixen oportunitats de millora reals (Fernández-Huerta, 2010). Dins d'aquest segment l'autor descriu una segona diferenciació: a la part inferior se situen els treballadors de coll blau, dedicats a les feines més manuals, i a la part superior, els de coll blanc, que són els gerents i professionals de nivell superior (Cárdenas del Rey, 2020). En canvi, al segon segment s'hi troben aquells llocs de treball que presenten les característiques contràries, és a dir, salaris baixos, inestabilitat, rotació elevada i poques possibilitats d'ascens, el que també es coneix com a llocs de feina precaris (Fernández-Huerta, 2010). Aquests llocs de feina estan ocupats majoritàriament pels col·lectius de dones, de persones joves i d'immigrants (Cárdenas

del Rey, 2020). La crisi econòmica del 2008 va tenir pitjors conseqüències sobre aquelles persones que se situaven en el mercat secundari, que també és conegut com el segment perifèric.

Una altra característica del mercat laboral espanyol és que té una estructura poc consolidada i es caracteritza per tenir una excessiva dependència dels llocs de treball que requereixen mà d'obra poc qualificada, com són els del sector de la construcció o els de l'hostaleria (Arnal, Finkel & Parra, 2013). A més, aquest període de crisi no va afectar amb la mateixa intensitat a tots els sectors, i el de la construcció, que estava en auge gràcies a la bombolla immobiliària que hi havia hagut durant els anys anteriors, va ser un dels que van quedar més malparats (Medina, Herrarte & Vicéns, 2010; Rocha, 2012).

Des del començament del segle XXI fins abans que la crisi econòmica del 2008 esclatés es va donar una situació de falsa estabilitat per a alguns col·lectius. La situació econòmica estava en creixement i l'atur tenia una tendència a la baixa però malgrat això, els llocs de treball temporals començaven a ser la nova normalitat amb la qual es trobaven els joves al principi de les seves trajectòries laborals. Gairebé 2 de cada 3 llocs de feina que es creaven eren en ocupacions de baixa qualificació i d'una precarietat laboral molt elevada (Santos & Martín, 2012). Les persones que van ocupar aquests llocs de feina majoritàriament van ser els joves, tot i que també van ser ocupats pel col·lectiu de dones i de persones immigrants (Arnal, Finkel & Parra, 2013). L'escenari econòmic i les expectatives laborals empitjoraven si aquestes persones joves tenien nivells educatius baixos. A més, l'increment de la demanda de perfils de baixa qualificació pot tenir com a conseqüència l'augment de les desigualtats dins del mercat laboral en aquests col·lectius de risc, així com l'accentuació de la polarització de les transicions laborals (Moreno, 2015).

En aquest canvi d'escenari propiciat per la crisi econòmica de 2008, en el qual es pot apreciar un canvi en les trajectòries laborals, hi va haver un augment de les trajectòries atípiques. Per les persones joves arribar a aconseguir un lloc de feina estable semblava una utopia (Úbeda, Cabasés & Paradell, 2020). Aquest col·lectiu acumulava més taxa d'atur i més taxa de temporalitat, aquesta última de manera involuntària, ja que veritablement el que es desitja és poder tenir jornades més llargues, que són les que propicien una major estabilitat laboral i seguretat econòmica per a la persona.

S'entén com a ocupació atípica aquella que es refereix als llocs de treball amb contractes temporals i a temps parcial, així com altres tipus de contractes com els de pràctiques. I com a ocupació estàndard, aquella que es refereix als llocs de treball amb contracte indefinit i a temps

complet (Cárdenas del Rey, 2020). En els moments de recuperació de la crisi, els llocs de treball atípics augmenten més que els estàndards per la inestabilitat i la fragilitat del sistema econòmic i del mercat laboral. Amb dades que es poden trobar en l'article de l'investigador associat a l'Institut Complutense d'Estudis Internacionals, Luis Cárdenas, durant el període de recuperació econòmica en algun moment les persones ocupades en llocs de feina precaris han arribat a representar el 50% dels afiliats a la Seguretat Social, i aquesta xifra ha arribat a ser del 75% en el cas de les persones joves (Cárdenas del Rey, 2020).

Amb tot, s'ha pogut observar que durant aquesta etapa s'ha seguit una lògica *LIFO* (*Last in, first out*), i analitzant les dades pels diferents grups d'edats es pot concloure que les persones d'entre 16 i 29 anys han estat les més afectades (Rocha, 2012).

2.2 Caracterització de les trajectòries laborals precàries

Aquestes característiques d'inestabilitat i precarietat es fan més paleses en l'ocupació de la població jove que es troba a l'inici de la seva vida laboral, li provoquen un augment en la dificultat d'incorporació al mercat laboral i, a més, la perjudica de manera més directa si el que estan buscant és poder estabilitzar la seva trajectòria laboral (Verd & López-Andreu, 2012; 2016; Verd, Barranco & Bolívar, 2019). Es troben amb un elevat nombre de llocs de treball que ofereixen un salari baix i que són catalogats com a poc qualificats, per això aquelles persones que accedeixen a aquestes ocupacions no poden arribar a obtenir els recursos necessaris per millorar la seva estabilitat econòmica ni la seva situació dins el mercat laboral (Serracant, 2018).

Un altre grup de risc i que se situava majoritàriament en les ocupacions de qualificació més baixes, les persones immigrants, també es va veure afectat per la destrucció de llocs de feina, i la seva probabilitat de perdre la feina es va triplicar en aquell període de crisi (Medina, Herrarte & Vicéns, 2010). Aquest grup, quatre anys després de l'inici de la crisi econòmica, presentava una taxa d'atur 16 punts superior a la de les persones amb nacionalitat espanyola (Rocha, 2012).

L'origen social familiar, amb factors com el nivell educatiu dels progenitors o la seva categoria socioeconòmica, també és una característica que té influència quan es descriuen les trajectòries laborals, i s'utilitza com a variable explicativa per poder obtenir una idea més ajustada a l'hora de caracteritzar les trajectòries (Verd & López-Andreu, 2016). Tenir un origen social familiar més baix, disminueix les opcions d'arribar a tenir estudis universitaris i, en conseqüència, augmenten les probabilitats de seguir trajectòries més inestables i precàries.

El mercat laboral espanyol també es caracteritza per les elevades taxes de temporalitat i d'atur (Arnal, Finkel & Parra, 2013). L'augment de la taxa de temporalitat durant el període que s'està descrivint es pot explicar de manera parcial per l'ajust sectorial de la crisi (Rocha, 2012), és a dir, els llocs de treball a jornada completa es van veure més afectats i, per contra, van augmentar lleument les jornades a temps parcial i amb contractes temporals. La duració mitjana dels contractes temporals va disminuir de manera evident des de l'any 2006, quan era d'uns 80 dies i el pes que tenien els contractes de set dies o menys respecte la totalitat dels contractes era d'un 10%, fins a l'any 2013, quan es va començar a observar una estabilització de la durada mitjana, i seguint fins a l'any 2018, quan la duració mitjana era d'uns 50 dies i el pes dels contractes de set dies o menys sobre els contractes totals era d'un 30% (Cárdenas del Rey, 2020). Aquelles persones amb contractes temporals són més vulnerables i fràgils dins del mercat de treball, ja que tenint uns ingressos baixos, les seves expectatives de futur pel que fa a l'ocupació també es veuen estroncades i distorsionades.

En aquest mateix grup, se situen les dones immigrants, que encara es troben amb més desavantatges. Moltes estan ocupades en el sector de la cura de les llars i la neteja i molts cops aquests llocs de treball són precaris i ofereixen contractes temporals curts, cosa que els dificulta l'accés als sistemes de protecció social (Moreno-Colom & López-Roldán, 2018).

Tal com posen de manifest Antonio Santos i Paz Martín amb les dades del seu article de 2012, gairebé la meitat de les persones d'entre 16 i 29 anys que estaven ocupades, ho estaven amb un contracte temporal. Aquest escenari també va posar de manifest l'augment de la taxa d'atur de llarga durada, que és aquell que té una durada igual o superior a un any. Els mateixos autors afirmen que, en el cas dels joves, aquest tipus d'atur es va multiplicar per sis durant el període de 2007 a 2011 (Santos & Martín, 2012).

Les persones immigrants també van patir un augment de l'atur de llarga durada, que va provocar una major visibilitat de les desigualtats i, a més, va posar sobre la taula que l'origen geogràfic de les persones està relacionat de manera directa amb les oportunitats laborals (Moreno-Colom & López-Roldán, 2018).

2.3 Efectes de la crisi de la Covid-19 sobre les trajectòries laborals

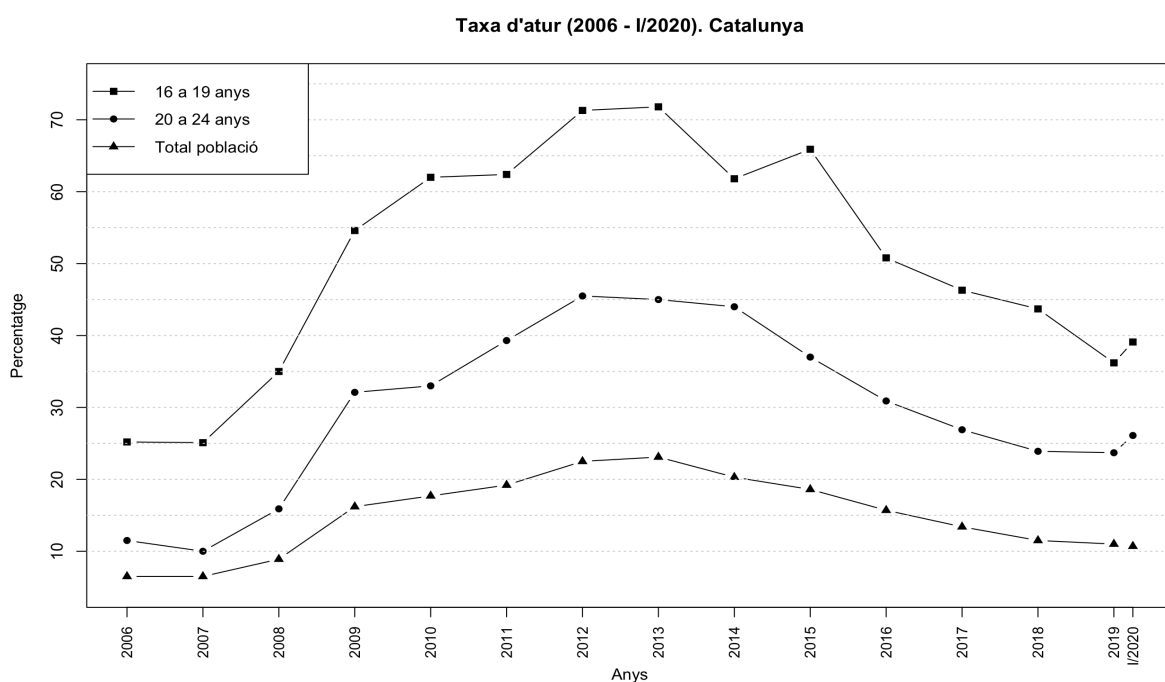
A continuació s'ha cregut oportú fer referència als efectes i les conseqüències de la crisi de la Covid-19 sobre el col·lectiu de les persones joves.

Les persones nascudes entre els anys 80 i a principis dels anys 90 formen part del que s'anomena

generació Y i també són conegudes com a *millennials*. A Espanya, la meitat d'aquests joves es trobaven a l'atur durant la dècada passada (Sampedro, 2020). I al mes d'abril d'aquest any, l'atur del grup d'edat d'entre 25 i 29 anys va ser el que més va augmentar, aproximadament un 13% (García, 2020). Aquesta generació Y ja ha viscut dues crisis econòmiques en menys de 15 anys i l'escenari que es presenta a continuació segur que no és com molts se l'esperaven, ja que està ple d'inseguretats, amb feines precàries, contractes temporals i salaris baixos.

Com es pot observar a la figura 1 la taxa d'atur juvenil sempre ha estat molt per sobre de la mitjana del total de la població. Des de l'any de l'inici de la crisi econòmica mencionada anteriorment (2007) hi va haver un gran augment d'aquesta taxa, que va començar a descendir de manera contínua des de l'any 2015. Les últimes dades d'atur que es tenen corresponen al primer trimestre de l'any actual i ja han fet notar un nou repunt d'aquesta taxa. De totes maneres, s'ha de tenir en compte que fins a la meitat del mes de març no es va declarar l'estat d'alarma i el confinament pràcticament total i que, per tant, encara no han quedat registrats els efectes que han tingut durant els mesos posteriors. A més, les xifres no tenen en compte aquelles persones afectades per expedients de regulació temporals d'ocupació (ERTO), que a Catalunya s'aproximen a uns 700.000 (TV3, 2020). En conseqüència, s'espera que l'atur augmenti en els pròxims mesos.

Figura 1: Taxa d'atur per grups d'edat a Catalunya entre el 2006 i el 1r trimestre de 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT

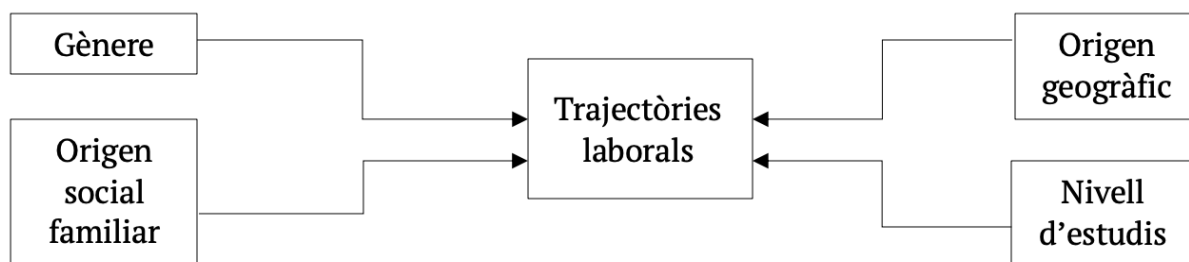
Un estudi dut a terme per la Libertad González, professora de la Universitat Pompeu Fabra, i la Lidia Farré, professora de la Universitat de Barcelona, durant el mes d'abril de l'any 2020 amb una mostra de més de 7.000 persones, principalment residents a Catalunya, ha obtingut resultats relacionats amb les variables explicatives de les trajectòries del present treball. Per una banda, evidencien que la pèrdua d'ocupació que hi ha hagut amb aquesta crisi ha afectat de manera similar a homes i a dones. Per altra banda, els resultats obtinguts respecte al nivell educatiu sí que evidencien diferències més elevades: hi ha hagut un descens percentual de la taxa d'ocupació de 30 punts entre aquelles persones amb un nivell educatiu baix, i aquest descens en les persones amb un nivell educatiu alt ha estat d'uns 10 punts percentuals (UCPI, 2020).

Hi ha hagut un trencament del paradigma fins ara conegut. Les generacions posteriors sempre milloren les situacions dels seus antecedents, però per primera vegada en dècades, el futur dels fills i filles es presenta pitjor que el futur que tenien els seus progenitors.

3 Model d'anàlisi

Abans d'iniciar la part empírica, s'ha trobat oportú presentar, en forma d'esquema, les relacions que s'utilitzaran. Aquestes han estat elaborades a partir de les variables rellevants obtingudes amb la recerca teòrica. Seguidament es desenvolupen els objectius i es presenten les preguntes de recerca formulades.

Figura 2: Model d'anàlisi proposat a partir del marc teòric

Font: Elaboració pròpia

El primer objectiu és caracteritzar les trajectòries laborals dels adults joves (30-34 anys) de Catalunya en funció de la seva relació amb el treball, és a dir, tenint en compte el temps que han passat en les següents situacions: inactivitat, atur, en ocupacions precàries, amb contracte assalariat temporal i en treball no assalariat. Les característiques utilitzades per descriure les diferents trajectòries laborals són les que apareixen a l'esquema de la figura 2. Aquest objectiu té associada la següent pregunta de recerca: *Fins a quin punt el gènere, l'origen social familiar, l'origen geogràfic o el nivell d'estudis influeixen sobre el tipus de trajectòria desenvolupada?*

Un segon objectiu del treball és identificar les característiques que tenen un pes significatiu a l'hora d'explicar la pertinença a un tipus concret de trajectòria laboral, és a dir, quines variables tenen més influència en les persones a l'hora de trobar-se en una trajectòria laboral o en una altra. Per aquest objectiu s'ha plantejat la pregunta de recerca següent: *Quin és el pes explicatiu que tenen les variables que descriuen cada trajectòria?*

L'últim objectiu, que té un caràcter més metodològic, és comparar els resultats obtinguts en la present anàlisi amb els resultats que es descriuen a l'informe de l'Enquesta a la Joventut de Catalunya de 2017, utilitzant la variable de l'edat d'incorporació al mercat laboral només per caracteritzar les trajectòries, en lloc d'utilitzar-la de manera activa, per tal de comprovar si s'obtenen com a resultat trajectòries laborals més homogènies sociològicament. A aquest objectiu se li ha associat la pregunta de recerca: *Quin és l'efecte d'eliminar l'edat d'incorporació al mercat laboral com a variable activa en l'elaboració dels clústers?*

4 Dades i metodologia

4.1 Dades

El treball s'ha centrat en la població de persones joves de Catalunya, en la seva activitat laboral, més concretament en les seves trajectòries professionals, així com amb les característiques sociodemogràfiques de les persones que formen part de cada tipologia de trajectòria. S'ha abordat aquesta perspectiva a partir de les dades que s'han obtingut de l'última Enquesta a la Joventut de Catalunya (EJC) que s'ha publicat, que és de 2017. Aquesta enquesta es va realitzar a una mostra de 3.423 persones d'entre 15 i 34 anys residents a Catalunya entre el mes de febrer i el mes de juny de l'any 2017 (Serracant, 2018).

L'EJC és una estadística quinquennal de la Generalitat de Catalunya que elabora l'Observatori Català de la Joventut amb la col·laboració de l'Institut d'Estadística de Catalunya. L'enquesta consta dels següents blocs temàtics (Serracant, 2018):

- Activitat laboral	- Habitatge	- Programes o prestacions
- Dades sociodemogràfiques	- Ingressos	públiques rebudes/utilitzades
- Discriminacions, agressions i amenaces	- Llengua	- Salut, risc i benestar
- Educació	- Mobilitat quotidiana	- Satisfacció amb la vida
- Emancipació i família	- Oci	- Situació econòmica
	- Participació social i política	

4.2 Metodologia

Per l'anàlisi d'aquest treball, s'han utilitzat només aquells casos en què s'han pogut validar els esdeveniments de la trajectòria laboral. Això implica que aquelles respostes que per exemple, per un esdeveniment no es té la data de finalització o no concorden les dates dels esdeveniments amb les de la confirmació, s'han descartat a causa de no tenir la informació completa. Aquesta variable de validació va ser construïda des de l'Observatori Català de la Joventut a partir de la matriu de dades de l'EJC de 2017. Amb aquesta distinció, la mida de la mostra ha passat a ser de 2.095 casos. A continuació, s'han seleccionat només aquelles persones que tenen entre 30 i 34 anys, per tal d'ajustar-se al màxim a la mostra amb la qual es volen comparar els resultats. Per tant, amb aquests ajustos, la mida mostral final i que s'ha utilitzat per a l'anàlisi és de 586

casos. Cal recordar que els resultats obtinguts amb aquesta mostra s'haurien de ponderar per tal de conèixer la distribució real en tota la població.

A la taula 2 de l'*annex A* es pot veure un petit resum estadístic de les variables sociodemogràfiques que s'utilitzen durant l'anàlisi, tant de la persona enquestada com dels seus progenitors. Tant aquesta taula com les que hi ha a continuació, presenten tant les característiques de tota la mostra, com desglossades per clústers, dels quals es parla a continuació. Això s'ha fet per tal d'optimitzar l'espai a l'hora de mostrar les taules.

Després d'aquesta primera exploració estadística s'ha realitzat una tipologia de trajectòries laborals. Primer s'ha comptabilitzat la relació amb l'activitat tenint en compte l'activitat principal i la secundària de manera agrupada i s'han obtingut les següents possibles situacions:

- (1) Estudiant sense activitat secundària (2) Estudiant que treballa (3) Estudiant aturat
- (4) Ocupat sense activitat secundària (5) Ocupat que estudia (6) Ocupat aturat
- (7) Aturat sense activitat secundària (8) Aturat que estudia o treballa
- (9) Cura de fills, malaltia o discapacitat o altres situacions inactivitat

A la taula 3 de l'*annex A* es pot veure de manera desglossada la proporció de temps que s'ha passat en cadascuna de les situacions anteriors. Aquestes dades, així com d'altres, es comentaran a l'apartat de resultats.

A continuació, i seguint la metodologia que s'ha utilitzat a l'EJC de 2017, s'han analitzat els tipus de trajectòries en relació amb el treball per poder-les distingir. Això s'ha fet mitjançant l'anàlisi de clústers¹ i s'han utilitzat les següents variables:

- Percentatge de temps inactiu sobre el total de la trajectòria laboral.
- Percentatge de temps aturat sobre el total de temps actiu.
- Percentatge de temps en “diverses ocupacions precàries” sobre el total de temps ocupat.
- Percentatge de temps amb contracte assalariat temporal sobre el total de temps ocupat com a assalariat.
- Percentatge de temps en treball no assalariat sobre el total de temps ocupat.

A diferència de l'anàlisi que es va fer a l'EJC de 2017, no s'ha tingut en compte la variable de l'*edat d'incorporació al mercat laboral* a l'hora de fer l'anàlisi de clústers, ja que s'ha cregut que

¹Per dur a terme l'anàlisi de clústers així com la resta de procediments estadístics, s'han utilitzat les eines del software *R*

aquesta podia causar biaix a l'hora de formar els clústers. Es té aquesta impressió, ja que l'edat d'incorporació a l'activitat de les persones nascudes fora de l'estat espanyol no és la real, ja que podien haver-se incorporat al mercat laboral al seu país d'origen i d'això no se'n tenen dades i, en canvi, l'edat que computa com a incorporació al mercat laboral és la de la primera activitat que s'ha dut a terme a Catalunya. Amb aquesta decisió de no tenir en compte la variable d'edat d'incorporació a l'activitat, es volen comparar els resultats obtinguts a l'informe de l'EJC de 2017 amb els que s'han obtingut en aquest treball.

La sèrie temporal de les trajectòries laborals comença el mes de gener de 1997 i finalitza el mes de juliol de 2017, això representa un total de 247 mesos. Les trajectòries laborals de les persones enquestades tenen una durada semblant pels diferents rangs d'edat possibles (hi ha individus nascuts entre 1982 i 1987) però se'n poden trobar algunes de més curtes i amb menys esdeveniments perquè si la persona ha nascut fora d'Espanya, es té en compte la primera situació laboral que s'ha donat a Catalunya i, per tant, l'edat d'incorporació al mercat laboral serà més tard i, com a conseqüència, la trajectòria serà més curta.

L'objectiu principal de l'anàlisi de clústers és poder obtenir un nombre de subgrups òptims dins de la mostra en els quals els casos tinguin les característiques similars entre ells i, en canvi, que siguin el més diferent possible dels casos dels altres clústers. Els clústers poden tenir un nombre de casos diferents, és a dir, la quantitat de persones que es troben dins de cada clúster no ha de ser necessàriament la mateixa en tots (López-Roldán & Fachelli, 2015).

Hi ha dos mètodes per classificar els clústers: els mètodes jeràrquics, que representen els clústers en un dendrograma (diagrama en forma d'arbre) i que desemboca en diverses particions, i els mètodes no-jeràrquics, amb els quals normalment s'obté una sola partició. En aquest cas, s'ha utilitzat el mètode Ward (jeràrquic). Aquest mètode primer calcula la suma de quadrats residuals dels clústers i es queda amb aquell nombre que causa una pèrdua de variància menor en cada unió que fa. Per fer-ho, necessita una matriu inicial amb les distàncies entre les variables que s'utilitzen (López-Roldán & Fachelli, 2015).

El dendrograma que s'ha obtingut és la figura 3 de l'*annex B*, i els requadres de colors representen els diferents clústers. Per decidir el nombre de clústers que s'utilitzaran, s'ha mirat les característiques de les trajectòries que quedaven agrupades en cada cas, i tot i que la solució de 3 clústers era la més òptima, agrupava trajectòries massa heterogènies entre elles i es perdia informació de les característiques de cada grup. És per això que s'ha decidit agafar la solució que ens oferia 6 clústers.

5 Resultats i discussió

5.1 Caracterització de les trajectòries

A continuació es descriuen els trets més característics dels clústers que s'han obtingut. Com s'ha comentat anteriorment, cal recordar que la distribució percentual d'aquestes trajectòries no és el valor real i per conèixer els valors reals caldria ponderar-los. A més, tal com s'ha explicat a l'últim apartat, s'ha seguit el mateix procediment que es va utilitzar en l'explotació de l'EJC de 2017 per tal de poder comparar els resultats de l'informe amb els de la present anàlisi.

Per veure totes les dades a les quals es fa referència en aquest apartat, per una banda, es pot fer amb les taules de l'*annex A*. A la taula 2 hi ha un resum de les característiques de les variables sociodemogràfiques que s'han utilitzat per a l'anàlisi, segregades tant per clústers com els valors de tota la mostra. A les taules 3 i 4 s'hi pot veure el percentatge de temps de la trajectòria que s'ha passat en cada situació tenint en compte l'activitat principal i la simultània i només tenint en compte l'activitat principal, respectivament. Finalment, a la taula 5 s'hi pot observar la situació professional tenint en compte que la relació amb l'activitat era d'ocupació, ja sigui en una mateixa empresa, en diverses o en una beca o pràctiques retribuïdes. I per altra banda, es pot complementar la informació de manera visual amb els gràfics que es troben a l'*annex B*.

Clúster 1 (12,3%) - Trajectòria d'instabilitat laboral i d'instabilitat contractual

En aquest grup hi ha uns nivells de rotació laboral molt importants, ja que la meitat del temps els joves es troben ocupats en llocs de feina precaris. Una tercera part del temps estan estudiant i, durant aquest període, aproximadament la meitat combinen estudis i feina. A més, també hi ha una elevada instabilitat contractual, ja que gairebé $\frac{2}{3}$ parts del temps són assalariats amb contractes temporals o similars i un 11% del temps no tenen contracte.

Hi ha pocs més homes que dones, unes $\frac{2}{3}$ parts han nascut a Espanya i quasi la meitat tenen estudis superiors (44%). Els seus progenitors es distribueixen de manera bastant igual entre els tres nivells d'assoliment educatiu, tot i que al grup d'estudis primaris se'n situen alguns més (37%). Pel que fa a la categoria professional més alta dels seus progenitors, destaquen aquelles persones situades en ocupacions mitjanes (44%) i els tècnics i professionals (31%).

Clúster 2 (7,3%) - Trajectòria d'inactivitat i d'instabilitat contractual

La característica principal d'aquest grup és la inactivitat, ja que prop d'un 80% del temps es troben en aquesta situació, tenint cura dels fills o d'altres familiars, fent tasques domèstiques o

en altres situacions d'inactivitat. Per contra, els períodes d'atur són escassos. També presenta una alta inestabilitat contractual, ja que un 44% del temps les persones que treballen ho fan amb un contracte temporal. És el grup que té l'edat d'incorporació al món laboral més tardana, amb una mitjana de 25,7 anys. Per comentar aquest resultat s'ha de tenir present que amb anterioritat a la seva arribada a Catalunya aquestes persones podrien haver-se incorporat a l'activitat en els països d'origen i que, per tant, aquest número no és representatiu.

És un clúster feminitzat (65%) i de persones nascudes fora d'Espanya (80%). Més de la meitat tenen estudis primaris inferiors i $\frac{1}{4}$ del grup han assolit estudis superiors. Un 40% dels seus progenitors tenen estudis primaris o inferiors i un 20% han assolit estudis superiors. Pel que fa a la categoria professional més alta dels seus progenitors, més de la meitat se situen en ocupacions mitjanes, i no hi ha ningú en la categoria més elevada, la de gerència.

Clúster 3 (19,5%) - Trajectòria d'estabilitat laboral i d'inestabilitat contractual

Les persones d'aquesta trajectòria han tingut nivells d'estabilitat laboral importants, ja que aproximadament $\frac{2}{3}$ parts del temps han estat en una mateixa empresa. Una mica més d'una quarta part són estudiants i d'aquests, el 70% no tenen una activitat secundària en aquest període. Per altra banda, sí que presenten una elevada inestabilitat contractual, ja que gairebé el 75% del temps són assalariats amb contractes temporals o similars.

Hi ha poques més dones que homes, el 75% han nascut a Espanya i quasi la meitat tenen estudis superiors (48%). Els seus progenitors es distribueixen de manera pràcticament igual entre els tres nivells educatius, tot i que se'n troben uns punts més amb estudis secundaris (34%). Més de la meitat dels seus progenitors se situen en ocupacions mitjanes.

Clúster 4 (6,8%) - Trajectòria d'estabilitat laboral i per compte propi

És el grup menys nombrós. Presenta una trajectòria d'estabilitat laboral on el 60% del temps les persones treballen en una mateixa empresa. Una tercera part del temps estudien i en aquest moment, un 75% del temps només es dediquen als estudis. En aquest clúster se situen la majoria de persones amb situacions professionals d'empresaris, professionals o autònoms.

Unes $\frac{2}{3}$ parts d'aquest grup són homes, un 80% són nascuts a Espanya i gairebé la meitat (45%) han assolit estudis superiors i $\frac{1}{3}$ part tenen estudis secundaris. Els seus progenitors es distribueixen d'una manera molt similar pel que fa als estudis assolits. Pel que fa a la categoria professional més alta dels seus progenitors, destaquen aquelles persones situades en ocupacions mitjanes (43%) i els tècnics i professionals (23%).

Clúster 5 (46,4%) - Trajectòria d'estabilitat laboral i d'estabilitat contractual

Es tracta del grup més nombrós i que té la inserció al món laboral més precoç, amb una mitjana de 19,6 anys. Una mica més de $\frac{2}{3}$ parts del temps treballen en una mateixa empresa, és a dir, tenen estabilitat laboral. Aproximadament $\frac{1}{4}$ del temps les persones estudien, i més d'un 60% d'aquest temps l'estudi és la seva única activitat. També tenen estabilitat contractual, més del 80% del temps tenen contractes indefinits i només un 12% del temps tenen contractes temporals. Un 60% d'aquest grup són homes i quasi un 80% són nascuts a Espanya. Aproximadament la meitat tenen estudis superiors i la resta, es reparteix de manera equitativa entre aquells que tenen estudis primaris i els que tenen estudis secundaris. Els seus progenitors es distribueixen de manera gairebé igual entre els tres nivells d'assoliment educatiu, tot i que se'n troben uns punts més al grup d'estudis primaris (36%). Pel que fa a la categoria professional més alta dels seus progenitors, la meitat estan situats en ocupacions mitjanes i un 25% són tècnics i professionals. És el grup que acumula més alts càrrecs.

Clúster 6 (7,7%) - Trajectòria d'atur

És el grup que presenta una trajectòria d'atur més important, gairebé un 40% del temps les persones es troben en aquesta situació, tot i que també hi ha una part important del temps (34%) que treballen en una mateixa empresa. Més de la meitat del temps tenen contractes temporals o similars però un 30% dels contractes són indefinits, per tant les trajectòries són heterogènies pel que fa a l'estabilitat contractual.

Hi ha pocs més homes que dones i només hi ha una persona de diferència entre aquelles persones nascudes a Espanya i les nascudes fora. Un 60% tenen estudis primaris i un 25% tenen estudis secundaris. Dels seus progenitors, gairebé la meitat tenen estudis primaris inferiors i aquells que tenen estudis superiors no arriben a un 20% dels casos. Gairebé un 60% dels progenitors se situen en ocupacions mitjanes i no hi ha ningú que ocupi la categoria més elevada.

5.2 Anàlisi explicativa de les trajectòries

Per conèixer les característiques de cada trajectòria que són estadísticament significatives s'ha fet una anàlisi de regressió logística multinomial. Abans de fer l'anàlisi s'han agrupat les categories professionals de directors i gerents i de tècnics i professionals per poder garantir el mínim de casos necessaris. Malgrat això, amb els resultats obtinguts, es pot dir que la categoria professional dels progenitors no explica la pertinença a una trajectòria concreta. Les variables independents

són el gènere, el nivell d'estudis de la persona i dels progenitors (el que té el nivell més alt) i la categoria professional dels progenitors (la més elevada dels dos). S'ha considerat com a variable de referència de cada variable independent aquella que tenia més casos, i la referència de les trajectòries (variables dependents) ha estat la trajectòria d'estabilitat laboral i contractual, que és el clúster amb més persones. Els resultats de la regressió es troben a la taula 6 de l'*annex A*.

L'única variable independent significativa per la **trajectòria d'instabilitat laboral i d'instabilitat contractual** és el lloc de naixement de la persona. Si aquesta ha nascut a fora de l'Estat espanyol, té més possibilitats de seguir aquesta trajectòria que no una que sigui estable en tots dos sentits. Ja s'apuntava que l'origen geogràfic de les persones és un dels determinants del tipus de trajectòria laboral (Moreno-Colom & López-Roldán, 2018), i ser una persona immigrant dificulta l'accés a llocs de feina estables i amb contractes indefinits.

La **trajectòria d'estabilitat laboral i d'instabilitat contractual** és l'única que presenta variables explicatives relatives al nivell educatiu dels progenitors. Si aquests tenen un nivell educatiu secundari o superior, hi ha més possibilitats que els seus descendents segueixin aquesta trajectòria. L'única variable independent significativa associada a la persona és el fet de ser dona, que també incrementa les possibilitats de pertànyer a aquest grup.

Per la **trajectòria d'estabilitat contractual i per compte propi** no existeix cap variable que expliqui de manera significativa la pertinença a aquest grup o al de referència, també caracteritzat per l'estabilitat contractual. Com que les trajectòries no són només causa de les variables socioeconòmiques, pot ser uns tenen un caràcter més emprenedor que els altres o han tingut més ajudes o informació per fer-se autònoms i montar la seva pròpia empresa. Tot i que no és significatiu estadísticament, el fet de ser dona, nascuda a l'estranger i amb nivell d'estudis primaris o inferiors dificulta la pertinença a aquest grup.

Per la **trajectòria d'inactivitat i d'instabilitat contractual** les probabilitats de seguir aquesta trajectòria envers la d'estabilitat laboral i contractual són molt més elevades si la persona ha nascut fora de l'Estat espanyol i és una dona. Les característiques associades al perfil d'una **trajectòria d'atur** són molt semblants a les del grup anterior: tenir un nivell màxim d'estudis primaris o inferiors, ser una dona i nascuda fora de l'Estat espanyol. Els resultats d'aquestes dues trajectòries reforcen les dinàmiques que s'explicaven sobre el col·lectiu d'immigrants i de les dones immigrants, concretament, que la probabilitat de perdre la feina era tres vegades més gran (Medina, Herrarte & Vicens, 2010) i l'augment de la taxa d'atur de llarga durada (Moreno-Colom & López-Roldán, 2018).

5.3 Comparació amb els resultats de l'EJC de 2017

La principal diferència és la no utilització de la variable de l'edat d'incorporació al mercat laboral per dur a terme la caracterització de l'anàlisi de clústers. Això s'ha fet per evitar que les dades quedessin modificades per aquesta variable, ja que les edats d'incorporació al mercat laboral de les persones nascudes a fora de l'Estat espanyol no són les reals, sinó que només es tenen en compte aquells esdeveniments que han succeït un cop han arribat a Catalunya. Amb aquest canvi, s'han obtingut 6 tipus de trajectòries diferents, en lloc de 5.

Els resultats dels dos treballs coincideixen en el fet que la majoria de persones se situen a la trajectòria d'estabilitat contractual i laboral, però en aquest treball té una importància de dos punts percentuals més.

La trajectòria atípica a l'informe de l'EJC de 2017 és força heterogènia, un 58% del temps ocupat és no assalariada i un 20% hi ha inactivitat. En canvi, s'ha obtingut que la trajectòria no assalariada (clúster 4) el 71% són no assalariats i el període d'inactivitat representa una mica més d'1% del temps, és a dir, que és més homogènia.

La trajectòria d'atur tot i que té un pes menor, té més pes que als resultats de l'EJC de 2017 (7,7% vs 4,2%). Les característiques no es poden comparar perquè pel baix pes que tenia no es va profunditzar en els dos grups amb menys representació (Caprile, Sanz, Homs & Marín, 2018).

A l'EJC de 2017 apareixien dues trajectòries de rotació i inestabilitat contractual i es diferenciaven per l'edat d'incorporació al mercat laboral. Una era amb l'edat més precoç (16,8 anys) i aquest grup sí que coincideix amb les característiques de les persones que s'han obtingut en aquest treball. En canvi, la d'edat més tardana (26,1 anys) inclou la majoria de gent jove nascuda a l'estranger, i és per això que queda sobrerrepresentada i fa elevar la mitjana d'edat d'incorporació que, com ja s'ha comentat anteriorment, no és la real. Per contra, la majoria d'aquest col·lectiu als resultats d'aquest treball se situa a les trajectòries d'inactivitat i inestabilitat contractual i a les d'atur.

En termes generals, els resultats aconseguits en aquesta anàlisi són més interessants sociològicament parlant. Les trajectòries obtingudes presenten unes característiques sociodemogràfiques i unes distribucions en relació a l'activitat i les situacions professionals més homogènies si es miren de manera interna, i més heterogènies si es comparen amb la resta de trajectòries.

Per concloure aquesta secció, a continuació s'ofereix una taula a tall de resum amb les característiques principals i més destacables de cada tipus de trajectòria.

Taula 1: Resum de les característiques principals dels clústers

	Trajectòria d'inestabilitat laboral i d'inestabilitat contractual (12,3%)	Trajectòria d'inactivitat i d'inestabilitat contractual (7,3%)	Trajectòria d'estabilitat laboral i inestabilitat contractual (19,5%)	Trajectòria d'estabilitat laboral i per compte propi (6,8%)	Trajectòria d'estabilitat laboral i d'estabilitat contractual (46,4%)	Trajectòria d'atur (7,7%)
Característiques socio-demogràfiques	Origen: Estat espanyol (65%) Estudis: superiors (44%)	Gènere: dona (65%) Origen: fora Estat espanyol (84%) Estudis: primaris (53%)	Origen: Estat espanyol (76%) Estudis: superiors (48%)	Gènere: home (65%) Origen: Estat espanyol (80%) Estudis: superiors (45%)	Gènere: home (60%) Origen: Estat espanyol (79%) Estudis: superiors (47%)	Estudis: primaris (60%)
Relació amb l'activitat	Ocupacions precàries (51%)	Inactivitat (79%)	Mateixa empresa (64%)	Mateixa empresa (59%)	Mateixa empresa (67%)	Atur (40%)
Situació professional	Contracte temporal o similar (64%)	Contracte temporal o similar (44%)	Contracte temporal o similar (74%)	Empresari, professional o autònom (71%)	Contracte indefinit (82%)	Contracte indefinit (47%)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

6 Conclusions

Amb les anàlisis fetes de les dades s'han pogut conèixer les característiques associades a les diferents trajectòries laborals i s'han pogut identificar quines eren les més influents, que eren dos dels objectius principals del treball. Tot i que les dades utilitzades només representen una mostra de la població d'entre 30 i 34 anys de Catalunya, es creu que després de ponderar-les, els resultats es podrien extrapolar a la resta de població d'aquest mateix grup i així permetre caracteritzar cada tipus de trajectòria i les característiques que la causen, tot i que es necessitaria incorporar-ne de noves per a poder dur a terme l'anàlisi de manera més precisa. Tot i això, es pot afirmar que durant el període de temps estudiat, el pes de la crisi econòmica i les seves conseqüències tenen un efecte important en les trajectòries laborals dels col·lectius més vulnerables del mercat laboral.

La primera pregunta de recerca plantejada era: *Fins a quin punt el gènere, l'origen social familiar, l'origen geogràfic o el nivell d'estudis influeixen sobre el tipus de trajectòria desenvolupada?* S'ha pogut respondre de la següent manera. Les sis trajectòries laborals obtingudes es poden agrupar en dos grans grups. Per una banda es troben les trajectòries laborals precàries, caracteritzades per l'atur i la inestabilitat laboral i contractual i formades per dones, d'origen estranger, amb nivell d'estudis primaris o inferiors i d'origen social familiar baix. Aquestes persones, quan estan ocupades, de mitjana, passen un 60% del temps contractades de manera temporal. La inactivitat, l'atur i la concatenació de diverses ocupacions precàries és molt habitual. Per altra banda es troben les trajectòries laborals estables, caracteritzades per l'estabilitat i seguretat laboral i contractual i formades per homes, nascuts a l'Estat espanyol, amb estudis superiors i d'origen social familiar alt. Aquestes persones poden estar contractades de manera indefinida (70% del temps) o ser emprenedores i treballar per compte propi (80% del temps), a més, un 63% del temps treballen en una mateixa empresa.

La pregunta associada amb el segon objectiu era: *Quin és el pes explicatiu que tenen les variables que descriuen cada trajectòria?* De les variables analitzades, les que tenen més poder explicatiu són el gènere i l'origen geogràfic, seguides pel nivell d'estudis de cada persona. I en canvi, les variables d'origen social familiar no són significatives a l'hora d'explicar la pertinença a una trajectòria en concret.

Finalment, l'últim objectiu tenia un caràcter més metodològic i es volia comparar els resultats obtinguts en aquest treball amb els resultats obtinguts a l'informe de l'Enquesta a la Joventut

de Catalunya de 2017. La pregunta que s'havia plantejat era: *Quin és l'efecte d'eliminar l'edat d'incorporació al mercat laboral com a variable activa en l'elaboració dels clústers?* El fet de no incorporar la variable d'edat d'incorporació al mercat laboral a l'hora de fer l'anàlisi de clústers ha permès evitar que les dades quedessin modificades i esbiaixades per aquesta variable i, d'aquesta manera, les persones nascudes fora d'Espanya no han quedat sobrerrepresentades en un grup que es caracteritzés per aquesta variable. En canvi, s'ha pogut obtenir grups més homogenis internament i amb més diferències amb els altres, és a dir, a priori pot semblar que s'han pogut “millorar” lleument les caracteritzacions de cada tipus de trajectòria laboral. A més, també han aparegut dues trajectòries d'inestabilitat contractual, que pateixen períodes llargs de contractes temporals, i que es diferencien per l'origen geogràfic i per l'origen social familiar.

Per acabar, serà interessant analitzar els resultats d'aquesta mateixa enquesta quan es torni a fer, l'any 2022, perquè incorporaran les dades de les trajectòries que s'hauran vist afectades per la crisi provocada per la pandèmia de la Covid-19. A més, també es podran comparar amb els resultats d'aquest any, que ja incorporen un període de recuperació de l'economia, i també amb les de l'any 2012, que també reflectien les conseqüències d'una altra crisi econòmica, la de 2008.

Referències

- Arnal, María; Finkel, Lucila & Parra, Pilar (2013). Crisis, desempleo y pobreza: análisis de trayectorias de vida y estrategias en el mercado laboral. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 31(2), 281-311. Disponible a: http://dx.doi.org/10.5209/rev_CRLA.2013.v31.n2.43221
- Bolíbar, Mireia; Verd, Joan Miquel & Barranco, Oriol (2019). The Downward Spiral of Youth Unemployment: An Approach Considering Social Networks and Family Background. *Work, Employment and Society*, 33(3), 401-421. Disponible a: <https://doi.org/10.1177/0950017018822918>
- Caprile, Maria; Sanz, Pablo; Homs, Oriol & Marín, Antonio (2018) "Treball. Situació i necessitats de la joventut". Dins Pau Serracant (coord.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Una mirada global sobre la joventut de Catalunya*. Estudis, 36(1), 111-163.
- Cárdenas del Rey, Luis (2020). La segmentación laboral durante la recuperación económica: empleo atípico y rotación. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 38(1), 125-144. Disponible a: <https://doi.org/10.5209/CRLA.68871>
- Fernández-Huerga, Eduardo (2010). La teoría de la segmentación del mercado de trabajo: enfoques, situación actual y perspectivas de futuro. *Investigación económica*, 69(273), 115-150. Disponible a: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=60114744004>
- García, Miguel Ángel (09/05/2020). La crisis golpea el futuro de los jóvenes: más paro y peores sueldos. *El País*. Disponible a: https://elpais.com/economia/2020-05-08/jovenes-el-eslabon-mas-debil-de-la-economia.html?ssm=TW_CC
- Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) (diversos anys). Enquesta Població Activa (EPA). Catalunya. Taxa d'atur. Grups d'edat. Disponible a: <https://www.idescat.cat/epa?&tc=4&id=IC4002&dt=20201>
- López-Roldán, Pedro & Fachelli, Sandra (2015). Metodología de la investigación social cuantitativa. *Universitat Autònoma de Barcelona*. Disponible a: <https://ddd.uab.cat/record/129382>
- Medina, Eva; Herrarte, Ainoha & Vicéns, José (2010). Inmigración y desempleo en España: impacto de la crisis económica. *Información Comercial Española, ICE: Revista de economía*, 854, 37-48. Disponible a: <http://hdl.handle.net/10486/664079>

- Moreno-Colom, Sara & López-Roldán, Pedro (2018). El impacto de la crisis en las trayectorias laborales de las mujeres inmigrantes en España. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 36(1), 65-87. Disponible a: <https://doi.org/10.5209/CRLA.59557>
- Televisió de Catalunya (TV3) (28/04/2020). La pitjor dada d'atur dels últims 7 anys, sense incloure-hi els ERTOS. *Televisió de Catalunya (TV3)*. Disponible a: <https://www.ccma.cat/324/la-pitjor-dada-datur-dels-ultims-7-anys-sense-incloure-els-erto/noticia/3007827/>
- Rocha, Fernando (2012). La crisis económica y sus efectos sobre el empleo en España. *Gaceta sindical: reflexión y debate*, 19, 67-90. Disponible a: <http://docpublicos.ccoo.es/cendoc/035344CrisisEconomicaEfectos.pdf>
- Sampedro, Javier (21/04/2020). Malos tiempos para ser joven. *El País*. Disponible a: <https://elpais.com/ciencia/2020-04-20/malos-tiempos-para-ser-joven.html>
- Santos, Antonio & Martín, Paz (2012). La juventud española en tiempos de crisis. Paro, vidas precarias y acción colectiva. *Sociología Del Trabajo*, 75, 93-110. Disponible a: <https://revistas.ucm.es/index.php/STRA/article/view/60592>
- Serracant, Pau (coord.) (2018). Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Una mirada global sobre la joventut de Catalunya. *Estudis*, 36(1). Disponible a: https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/joventut/observatori_catala_de_la_joventut/publicacions/coleccio_estudis/serracant-p-coord-2018-enquesta-a-la-joventut-de-catalunya-2017/
- Úbeda, Miquel; Cabasés, M. Àngels & Pardell, Agnès (2020). Empleos de calidad para las personas jóvenes: una inversión de presente y de futuro. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 38(1), 39-57. Disponible a: <https://dx.doi.org/10.5209/crla.68867>
- Unitat de Comunicació i Projecció Institucionals (UCPI) (07/05/2020). Les dones han continuat sent responsables de la majoria de tasques de la llar durant el confinament. *Universitat Pompeu Fabra (UPF)*. Disponible a: https://www.upf.edu/inici/-/asset_publisher/1fBlrmbP2HNv/content/id/234794540/maximized#.XsEfZS96MwP
- Verd, Joan Miquel; Barranco, Oriol & Bolívar, Mireia (2019). Youth unemployment and employment trajectories in Spain during the Great Recession: what are the determinants? *Journal for Labour Market Research*, 53(4). Disponible a: <https://doi.org/10.1186/s12651-019-0254-3>

- Verd, Joan Miquel & López-Andreu, Martí (2012). La inestabilidad del empleo en las trayectorias laborales. Un análisis cuantitativo. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 138(1), 135-148. Disponible a: <https://doi.org/10.5477/cis/reis.138.135>
- Verd, Joan Miquel & López-Andreu, Martí (2016). Crisis del empleo y polarización de las trayectorias laborales. El caso de los adultos jóvenes en Cataluña. *Papers. Revista De Sociologia*, 101(1), 5-30. Disponible a: <http://dx.doi.org/10.5565/rev/papers.2167>
- Verd, Joan Miquel; Yepes, Lidia & Vacchiano, Mattia (2016). Trajectòries laborals i capital social en la població jove. Elements per a analitzar la precarietat laboral juvenil més enllà dels grans focus. *Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales*, 3, 144-158. Disponible a: <https://doi.org/10.5565/rev/aiet.44>

A Taules

Taula 2: Resum de les característiques de les variables sociodemogràfiques per clústers i totals

Variable	Categoria	Clúster 1		Clúster 2		Clúster 3		Clúster 4		Clúster 5		Clúster 6		Total	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Gènere	Home	38	52,78	15	34,88	53	46,49	26	65	164	60,29	24	53,33	320	54,61
	Dona	34	47,22	28	65,12	61	53,51	14	35	108	39,71	21	46,67	266	45,39
Origen	Espanya	47	65,28	7	16,28	87	76,31	32	80	214	78,68	23	51,11	410	69,97
	Fora Espanya	25	34,72	36	83,72	27	23,69	8	20	58	21,32	22	48,89	176	30,03
Estudis més alts	Obligatori	23	31,95	23	53,49	36	31,58	9	22,5	73	26,84	27	60	191	32,6
	Secundaris	17	23,61	9	20,93	23	20,17	13	32,5	71	26,1	11	24,44	144	24,57
	Superiors	32	44,44	11	25,58	55	48,25	18	45	128	47,06	7	15,56	251	42,83
Estudis més alts (prog.)	Obligatori	27	37,5	17	39,53	36	31,58	10	25	98	36,03	22	48,89	210	35,84
	Secundaris	21	29,17	14	32,56	39	34,21	13	32,5	78	28,67	12	26,67	177	30,2
	Superiors	22	30,55	9	20,93	32	28,07	16	40	82	30,15	8	17,78	169	28,84
Categoria professional més alta (prog.)	NA	2	2,78	3	6,98	7	6,14	1	2,5	14	5,15	3	6,66	30	5,12
	Directors/gerents	2	2,78	0	0	7	6,14	4	10	10	3,68	0	0	23	3,92
	Tècnics i profes.	22	30,55	6	13,95	19	16,67	9	22,5	66	24,26	3	6,67	125	21,33
Ocup. més alta (prog.)	Ocup. mitjanes	32	44,44	24	55,81	58	50,88	17	42,5	137	50,37	26	57,78	294	50,17
	Ocup. elementals	3	4,17	2	4,65	4	3,51	3	7,5	17	6,25	2	4,44	31	5,29
	Ocup. militars	1	1,39	2	4,65	1	0,88	0	0	0	0	0	0	4	0,68
NS/NC/NA	12	16,67	9	20,94	25	21,92	7	17,5	42	15,44	14	31,11	109	18,61	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Taula 3: Percentatge de cada situació en tota la trajectòria per clústers i totals (Activitat principal i simultània)

Relació activitat	Clúster 1		Clúster 2		Clúster 3		Clúster 4		Clúster 5		Clúster 6		Total	
	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt
Estudiant sense activitat secundària	18,35	28,2	0,98	4,46	18,12	21,38	25,38	28,77	15,47	19,07	5,77	11,23	15,21	21,24
Estudiant que treballa	14,18	26,25	1,55	7,06	5,63	14,65	7,74	14,88	8,48	16,89	3,88	12,38	7,71	17,24
Estudiant aturat	0	0	0	0	2,62	13,68	0	0	0,63	6,15	2,27	9,52	0,98	7,84
Ocupat sense activitat secundària	47,22	37,08	14,5	19,91	58,63	32,94	53,65	31,93	60,78	30,12	39,66	25,94	53,19	33,24
Ocupat que estudia	5,6	15,75	1,12	4,58	7,27	18,7	5,97	13,94	8,72	19,21	2,11	6,12	6,8	17,09
Ocupat aturat	7,16	16,81	2,06	7,61	4,85	17,16	4,45	12,97	2,87	13,38	2,45	6,77	3,8	13,98
Aturat sense activitat secundària	2,89	6,45	0,35	1,44	1,02	3,03	0,62	2,03	1,67	4,21	34,44	28,86	4,04	12,47
Aturat que estudia o treballa	0,34	2,01	0,42	2,38	0,03	0,29	0	0	0,18	1,21	5,55	14,31	0,59	4,36
Cura de fills, malaltia, discapacitat o altres situacions d'inactivitat	4,26	8,81	79,02	22,47	1,83	6,17	2,19	6,07	1,2	4,82	3,87	8,38	7,68	21,83

m = mitjana, dt = desviació típica

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Taula 4: Percentatge de cada situació en tota la trajectòria per clústers i totals (Activitat principal)

Relació activitat	Clúster 1		Clúster 2		Clúster 3		Clúster 4		Clúster 5		Clúster 6		Total	
	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt
Estudiar	32,54	32,5	2,53	8,37	26,36	25,82	33,11	26,71	24,58	22,17	11,93	17,26	23,9	24,91
Beca o pràctiques retribuïdes	0,35	2,49	0	0	2,79	11,49	1,13	3,84	0,47	2,69	0,49	2,44	0,92	5,65
Treballar en una mateixa empresa	9,05	11,34	15,9	19,92	63,94	28,72	59,08	27,26	67,25	21,98	33,8	23,32	52,56	31,7
Període de diverses ocupacions precàries	50,57	31,42	1,79	5,51	4,03	8,98	3,87	7,73	4,64	9,87	9,93	13,39	10,3	20,75
Aturat/da	3,22	6,61	0,76	2,73	1,05	3,03	0,62	2,03	1,85	4,36	39,99	25,52	4,63	13,05
Cura de fills	1,32	5,08	21,23	35,06	1,1	5,18	0,91	3,55	0,45	3,01	0,99	3,52	2,28	11,45
Tasques domèstiques o altres responsabilitats familiars	0,27	1,73	22,36	40,39	0	0	0	0	0,14	1,38	0,75	3,19	1,8	12,36
Altres situacions	2,68	7,54	35,43	38,25	0,73	3,58	1,28	4,62	0,62	3,48	2,12	7,24	3,61	14,36

m = mitjana, dt = desviació típica

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Taula 5: Percentatge de cada situació professional en tota la trajectòria laboral per clústers i totals (Activitat principal)

Situació professional	Clúster 1		Clúster 2		Clúster 3		Clúster 4		Clúster 5		Clúster 6		Total	
	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt	m (%)	dt
Empresari, professional o autònom	1,96	6,83	8,7	28,81	0,36	2,25	71,31	27,17	2,12	8,1	1,63	6,86	6,97	21,27
Contracte temporal o similar	64,14	37,46	44,18	45,54	74,21	35,96	20,82	24,09	11,84	16,45	52,18	39,42	35,7	38,86
Contracte indefinit	19,37	31,75	18,15	36,08	3,72	10,36	5,12	10,94	82,15	20,5	30,63	34,96	46,73	41,89
Assalariat sense contracte	11,16	26,73	9,26	23,52	5,02	16,77	1,36	6,2	1,68	7,24	7,81	23,76	4,22	15,58
Altres	2,47	13,16	12,29	32,52	5,18	19,01	0,76	4,56	1,08	6,88	4,45	19,8	2,77	13,96

m = mitjana, dt = desviació típica

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Taula 6: Influència de les característiques sociodemogràfiques en les trajectòries.
Model logístic multinomial. Coeficients i (errors estàndards)

	Referència de la variable dependent: Clúster 5				
	Clúster 1	Clúster 2	Clúster 3	Clúster 4	Clúster 6
Gènere (Referència: Home)					
Dona	0.395 (0.307)	1.308*** (0.452)	0.820*** (0.269)	-0.046 (0.398)	0.976** (0.411)
Origen (Referència: Estat espanyol)					
Fora Estat espanyol	0.644* (0.346)	3.130*** (0.557)	0.164 (0.324)	-0.286 (0.505)	0.764* (0.431)
Estudis més alts (Referència: Superiors)					
Obligatoris	0.166 (0.420)	0.610 (0.614)	0.507 (0.359)	-0.305 (0.608)	1.999*** (0.607)
Secundaris	-0.041 (0.385)	-0.658 (0.635)	-0.357 (0.357)	0.409 (0.442)	0.927 (0.620)
Estudis més alts (prog.) (Referència: Obligatoris)					
Secundaris	-0.026 (0.383)	0.154 (0.538)	0.571* (0.341)	0.557 (0.520)	0.329 (0.477)
Superiors	-0.245 (0.436)	-0.272 (0.666)	0.752* (0.393)	0.597 (0.563)	0.264 (0.655)
Categoria professional més alta (prog.) (Referència: Ocupacions mitjanes)					
Directors, tècnics i professionals	0.415 (0.355)	-0.309 (0.592)	-0.388 (0.324)	0.185 (0.449)	-1.073 (0.683)
Ocupacions elementals	-0.326 (0.689)	-0.506 (0.857)	-0.664 (0.681)	0.958 (0.757)	-0.792 (0.814)
Constant	-1.775*** (0.403)	-4.227*** (0.729)	-1.726*** (0.371)	-2.444*** (0.538)	-3.628*** (0.661)

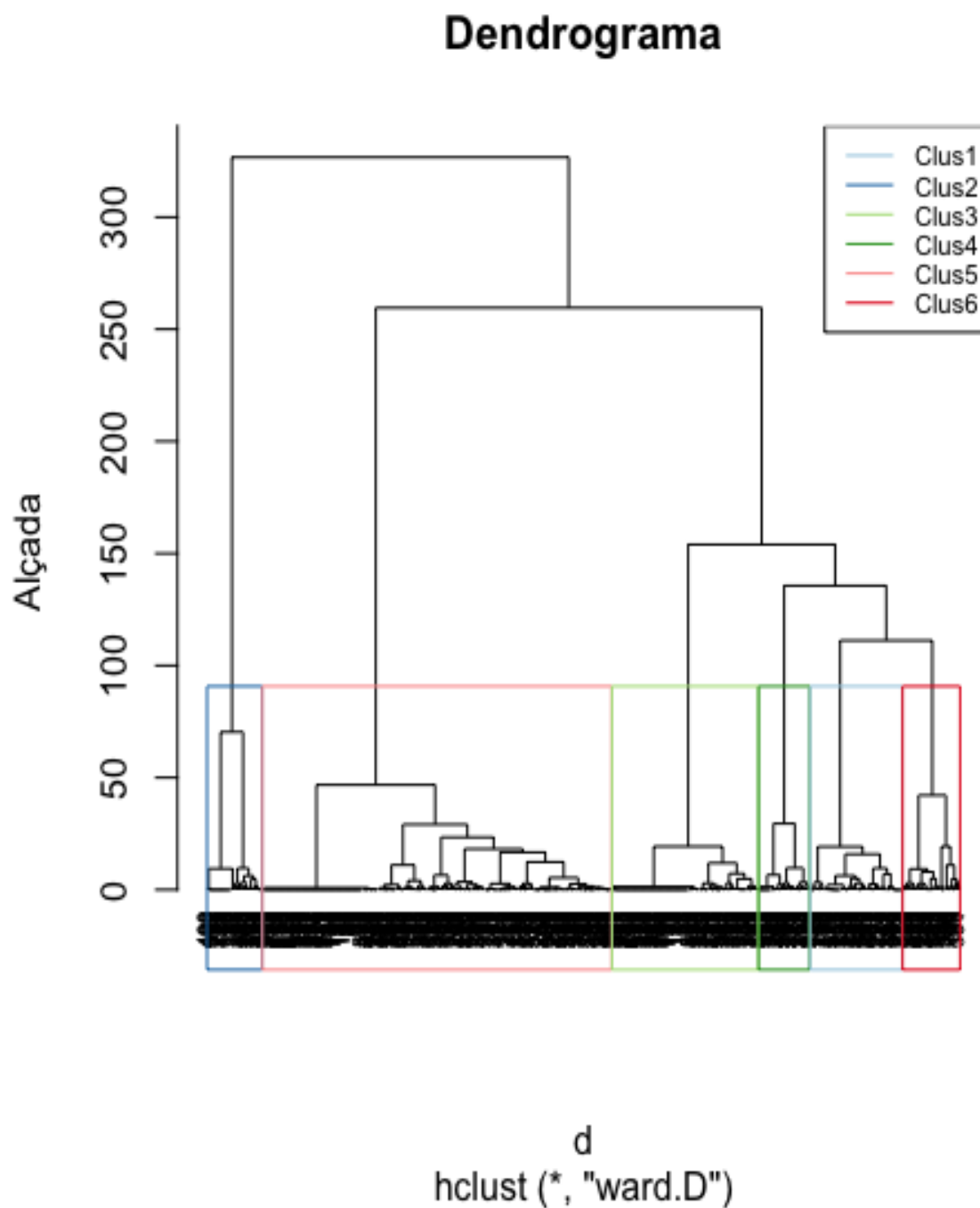
Nota:*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Pseudo R^2 de McFadden: 0.086

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

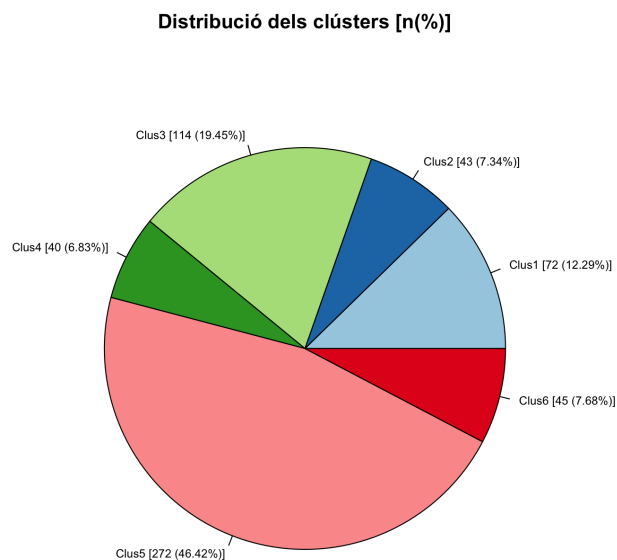
B Figures

Figura 3: Dendrograma i representació dels clústers (mètode Ward)

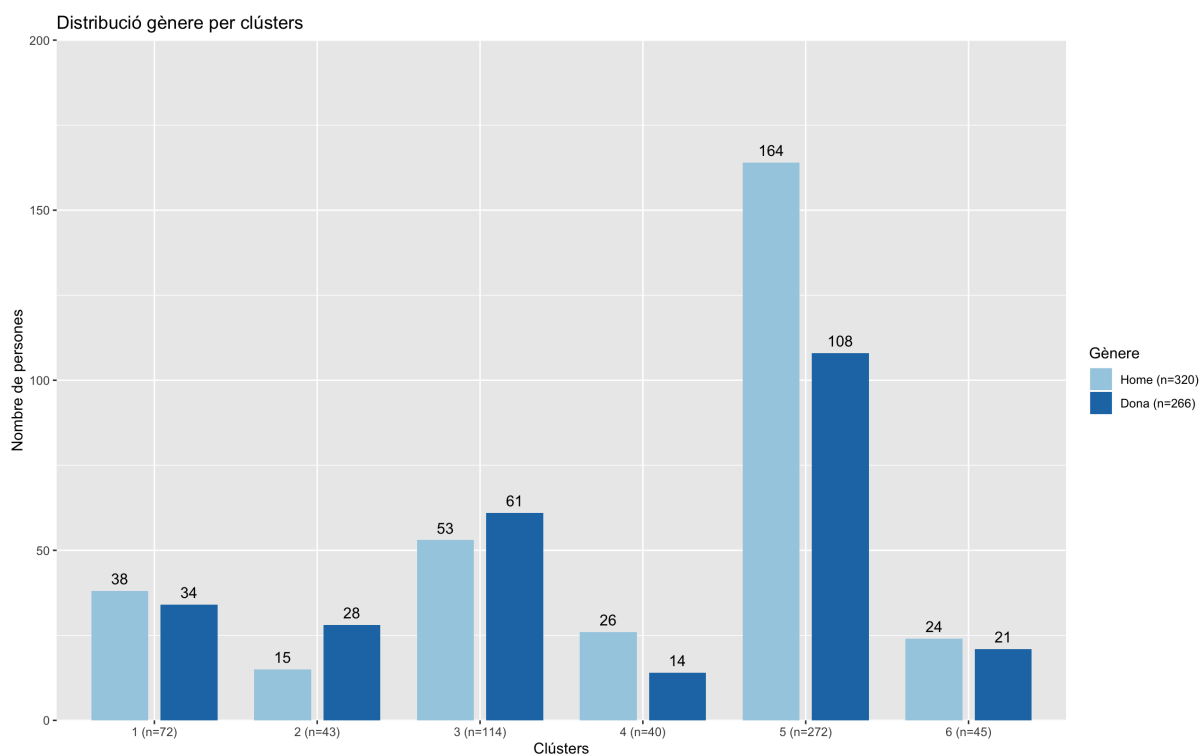
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Figura 4: Distribució de la mostra per clústers

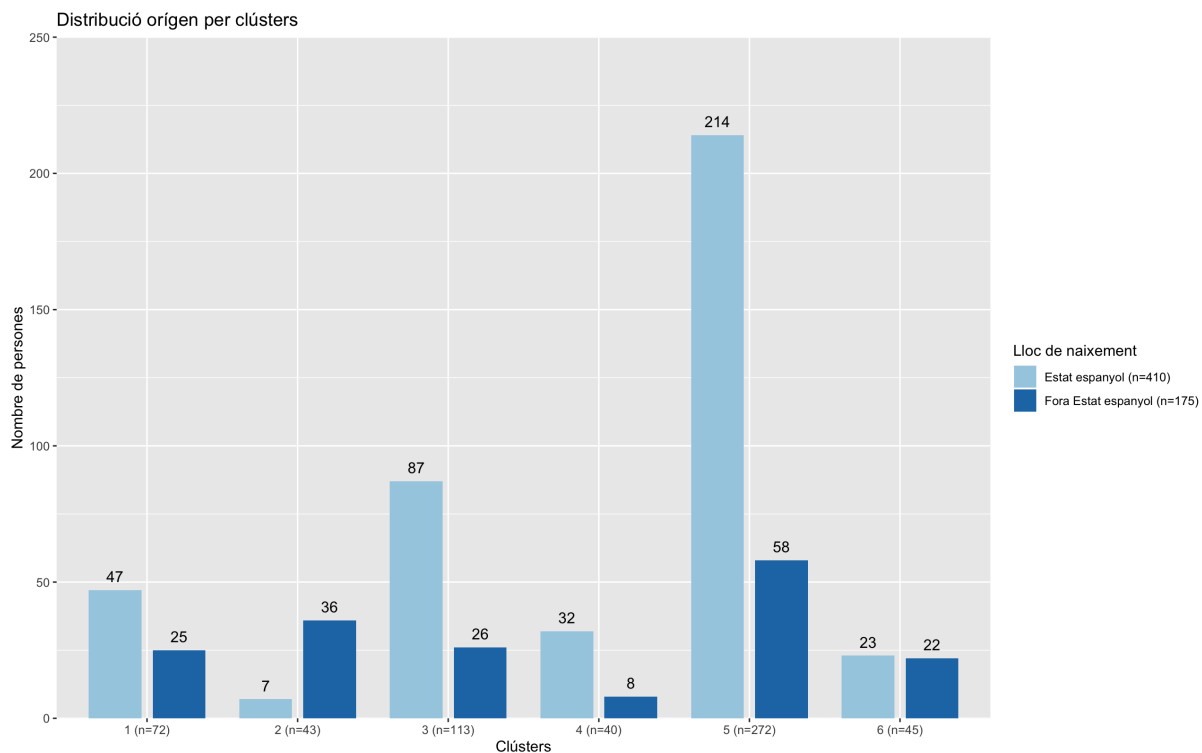
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Figura 5: Distribució de la variable gènere per clústers

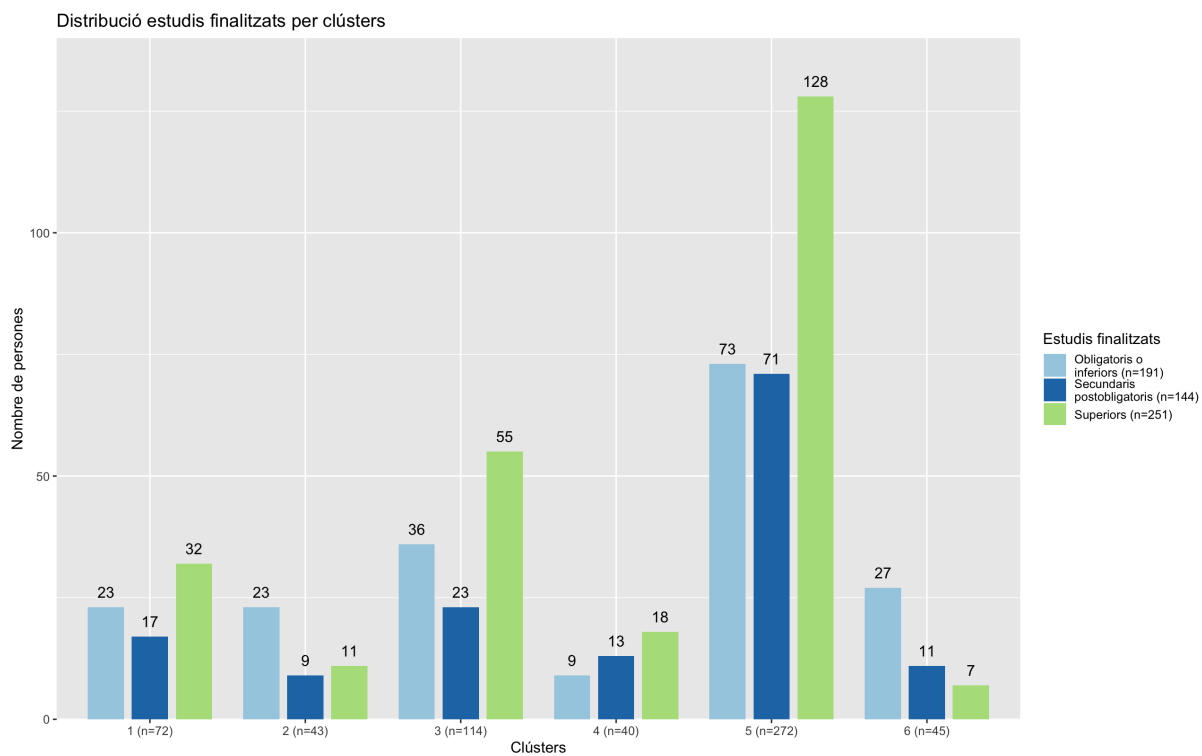
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Figura 6: Distribució de la variable del lloc de naixement per clústers

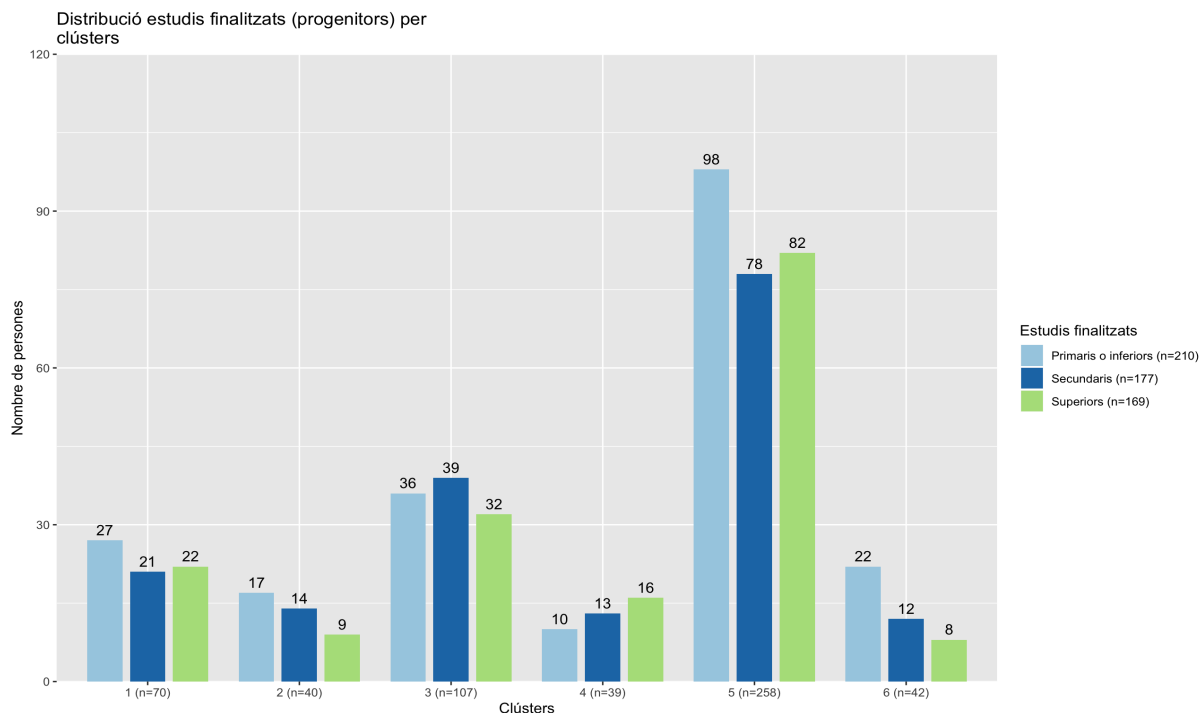
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Figura 7: Distribució de la variable del nivell d'estudis finalitzats més elevat per clústers

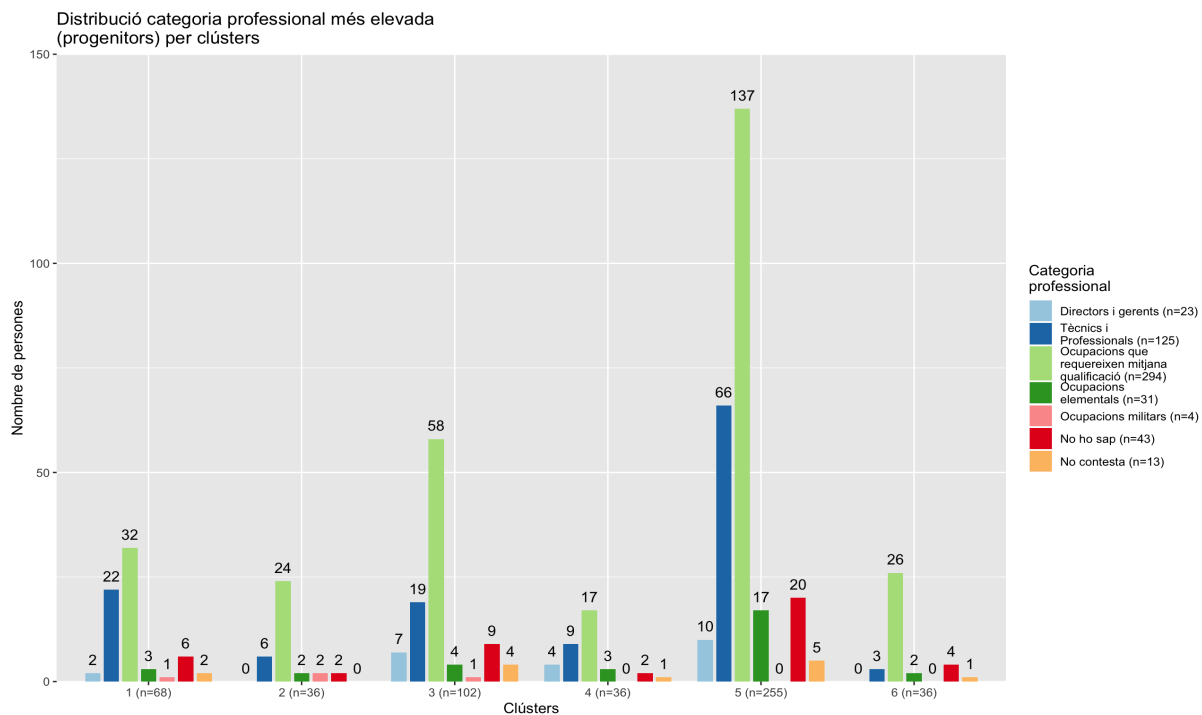
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Figura 8: Distribució de la variable del nivell d'estudis finalitzats del progenitor amb el nivell més elevat per clústers

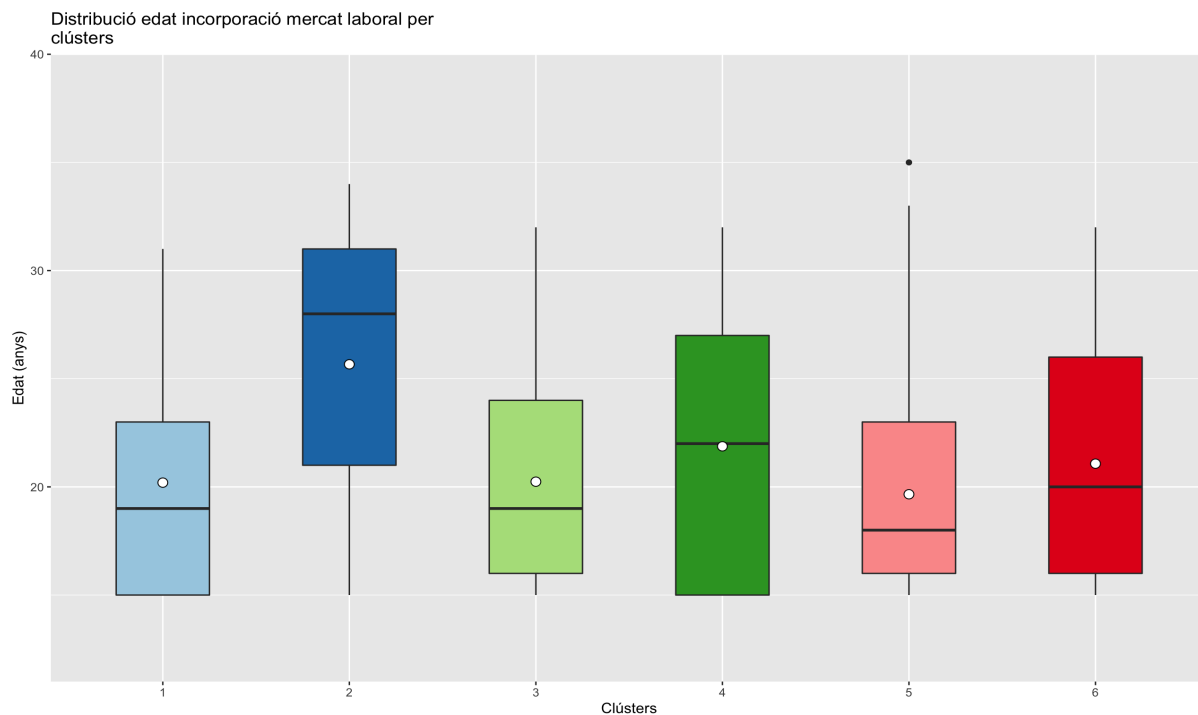
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Figura 9: Distribució de la variable de la categoria professional del progenitor que la té més elevada per clústers

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

Figura 10: Distribució de la variable d'edat d'incorporació al mercat laboral per clústers

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EJC de 2017

